

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiga boshlagan • www.uzas.uz • 2010-yil, 5-mart • № 10 (4045)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ҚАРОРИ ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ ХУЗУРИДА «ИЖОД» ФОНДНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТҮҒРИСИДА

Халқимиз мънавиятини юксалитириш,
ёш авлодни Ватанга муҳаббат, миллий
ва умуминсоний қадрятлар руҳидати
момол топтириша бадий адабиётнинг
бекиёс ўрни, таъсири ва аҳамиятини
инобатта олган холда, адабиётимиз рав-
наки учун зарур шарт-шароитлар ярати-
ши, ёзувчи ва шоирларнинг ижодий
салоҳиятини тўла рӯёбга чикаришга
кўмаклашиш ва Ўзбекистон Ёзувчилар
уюшмасининг моддий-техник базасини
мустаҳкамлаш мақсадида:

1. Вазирлар Махкамасининг 2009 йил 30
июндантилган 394-фсон фармойишига биноан
ташкил этилган Республика комиссиясининг Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасинин Адабиёт
фонди негизигина Уюшма хузуридаги юри-
дик шахс мақомига эга бўлган «Ижод» фон-
дини (кейинги ўринларда — Фонд) ташкил
етиши тўғрисидаги таклифи макъулланиси.

Кўйидагилар Фондинг асосий вазифа-
ри этиб белгилансин:

ўзбек адабиётини янада ривожлантириш,
бадий сўз санъати соҳасидаги ютуқларни
кенг тарғиб этишга қартилган дастур ва
лойӣхаларни амалга ошириш учун маблағ-
лар жамғариш ва йўналтишасин.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзола-
рининг самарали ижодий фаoliyatini та-
минлаш мақсадида улар учун зарур машиий,
тиббий хизматлар кўрсатиш ва бошқа шарт-
шароитлар яратishi;

адабиётимиз ривожига муносиб хисса
кўшган кекса авлодга мансуб Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси аъзоларига аниқ йўна-
тирилган маддий ёрдам кўрсатиш;

ижодий кўрик-танловларни ташкил этиши,
иқтидори ёш адабиётларни Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси томонидан тавсия эти-
ладиган ижод намуналарини, хумладан, би-
ринчи китобларни нашр этиш учун молия-
вий ёрдам кўрсатиш;

халқимизнинг қадимий тарихи, бой мада-
ниятни, асрор анъана ва қадрятлari тарани-
нум этилган, миллий мънавиятизимизнинг
мазмун-моҳияти теран бадий ифодасини
тотиган мумтоз ва замонавий адабиётимиз му-
носиб намуналариниң хорижий тилларга
тархима қилиншини хамда Интернетда кенг
тарғиб этишини молиялаштириш;

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг мод-
дий техник базасини ривожлантириш ва
мустаҳкамлаш унинг тасарутифидаги кўчмас
мulkни бошкеш, Фонд маблағларидан
Фонд низомидан белgilangan вазifalarini
амалга оширишда мақсадли ва самarali
Фондаланиши;

2. Кўйидагилар:
Фондинг Васийлик кенгаши таркиби 1-
иловага мувофиқ;

Фонд ижро этувчи дирекциясининг таш-
килтилизаси 2-иловага мувофиқ мъ-
кулланиси.

Белгилаб кўйилсинки, Фондинг ижро этув-
чи директори Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
инобатта олган холда, адабиётимиз рав-
наки учун зарур шарт-шароитлар ярати-
ши, ёзувчи ва шоирларнинг ижодий

салоҳиятини тўла рӯёбга чикаришга
кўмаклашиш ва Ўзбекистон Ёзувчилар
уюшмасининг моддий-техник базасини
мустаҳкамлаш мақсадида:

Фонд маблағларидан Фондаланишининг
асосий йўналтишларини кўриб чиксин ва мъ-
кулланиси;

Фонд олдига кўйилсанда манфаатдор давлат, нодавлат
ва жамоат ташкилотларини, шунингдек, Фонднинг
хомийлик ёрдамини жалб килисин;

Фонд маблағларидан Фондаланишини
шакллантириши, жарҳажатларининг асослиги
хамда маблағлардан максадли фойдаланиши
иёсласидан мунтазам назорат килиб бо-
рилиши таъминласин.

4. Кўйидагилар Фонд маблағларини шакл-
лантириши манбаларни этиб белгилансин:

ноширик шабтаб корхоналарини бос-
са маҳсулотларни реализация килишадан,
шунингдек, босма маҳсулотларни ишлаб чи-
карни ва реализация килиш билан боғлиқ
тахрир, шабтаб корхоналарни килишадан
кўйилсанда мунтазам назорат килиб бо-
рилиши таъминласин.

5. Ушбу қарорнинг 4-банди иккinci а-
бзацида кўрсатилган ажратмалар фойдалан-
нолидаган солик, ягона солик тўлови ва
давлат максадли жамғармаларни хамда Бюд-
жетдан ташкиари мактаб таълимни жамғар-
масида ажратмаларни хисоблашда солик
тортилдаган базани камайтириши белги-
лаб кўйилсин.

6. Ушбу қарорнинг 5-банди иккinci а-
бзацида кўрсатилган ажратмаларни хамда
Бюджетдан ташкиари мактаб таълимни жамғар-
масида ажратмаларни хисоблашда солик
тортилдаган базани камайтириши белги-
лаб кўйилсин.

7. Ушбу қарорнинг 6-банди иккinci а-
бзацида кўрсатилган ажратмаларни хамда
Бюджетдан ташкиари мактаб таълимни жамғар-
масида ажратмаларни хисоблашда солик
тортилдаган базани камайтириши белги-
лаб кўйилсин.

8. Ушбу қарорнинг 7-банди иккinci а-
бзацида кўрсатилган ажратмаларни хамда
Бюджетдан ташкиари мактаб таълимни жамғар-
масида ажратмаларни хисоблашда солик
тортилдаган базани камайтириши белги-
лаб кўйилсин.

9. Ушбу қарорнинг 8-банди иккinci а-
бзацида кўрсатилган ажратмаларни хамда
Бюджетдан ташкиари мактаб таълимни жамғар-
масида ажратмаларни хисоблашда солик
тортилдаган базани камайтириши белги-
лаб кўйилсин.

10. Ушбу қарорнинг 9-банди иккinci а-
бзацида кўрсатилган ажратмаларни хамда
Бюджетдан ташкиари мактаб таълимни жамғар-
масида ажратмаларни хисоблашда солик
тортилдаган базани камайтириши белги-
лаб кўйилсин.

11. Фонд Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
балansidagi Тошкент шаҳри, Ўзбекистон
простепки, 16-a-йн манзилидаги бинога жой-
лаштирилсин.

12. Мазкур қарорнинг бажарилишини на-
зорат ўзиниш Ўзбекистон Республикаси Бо-
зири Ш.М.Мирзиёев зимишаси юқлансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

чилаш уюшмаси поликлиникасини Фонд бош-
карувига ўтказиши;

Фонд томонидан «Дўрмон» ижод ўйидан
фойдаланиш дирекцияси» унитар корхонаси
сини таъсиш ва унга бошқариш учун бе-
рилаётган мулкдан самарали фойдаланиш
вижасида юқлаш тўғрисидаги тақлифлари-
нада ва лавозимдан озод этилди.

3. Фондинг Васийлик кенгаши
(Ш.Мирзиёев):

хар йили Фондинг даромад ва жаҳрата-
ларни истиқбол кўрсаткичларини тасдиқлаб
борсин;

Фонд маблағларидан фойдаланишининг
асосий йўналтишларини кўриб чиксин ва мъ-
кулланиси;

Фонд олдига кўйилсанда манфаатдор давлат, нодавлат
ва жамоат ташкилотларини, шунингдек, Фонднинг
хомийлик ёрдамини жалб килисин;

Фонд маблағларидан Фондаланишини
шакллантириши, жарҳажатларининг асослиги
хамда маблағлардан максадли фойдаланиши
иёсласидан мунтазам назорат килиб бо-
рилиши таъминласин.

4. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

5. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

6. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

7. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

8. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

9. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

10. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

11. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

12. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

13. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

14. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

15. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

16. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

17. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

18. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

хар йили Фонднинг ижод ўйидан фойдаланиш
дирекцияси» унитар корхонаси хамда Ўзбекистон
Ёзувчилар уюшмаси поликлиникаси
зиммасига юқланган вазифаларни бажаришга
йўлтирилди.

19. Фондинг Васийлик кенгаши (Ш.Мирзиёев):

Режиссёр Хамидулла Ҳасановнинг "Чавандоз" фильмни нафқат ўзимизда ўзга юртларда ҳам беҳисоб муҳлислар толиб улгурди. Ҳусусан, фильмнинг Москвада ўтган "Золотой Витязь" халқаро кинофестивалидаги иштироқи, Кани фестивалида танловдан ташқари намойиш этилиши, Сочи ва Санкт-Петербург, Ҳиндистондаги Гоя халқаро кинофестиваларида катнашиши ҳам шундан далолатидир.

Асар айнанавий мелодрама жанрида суратга олинган бўлса-да, кейинги вактларда новаторлик килаёттани айрим ўзбек фильмлардан фарқ қиласди. Фарки шундаки, унинг драматургик курилиши, ноодатид, мураккаб, ажли шоширадиги сюжетлардан ташкил топмаган. Аксинча, фильм қаҳрамонлари ўзимиз билган содда, жайдари одамларни эслатди.

Уларнинг ҳаракати ва руҳиятини тушуниш ҳам осон. Айни вактда камеранинг ўтирик рақурсида суратга олинган айрим кадрлар, тасвирларнинг кенг кўлами ва бош образлар характеридаги қарама-қаршиликлар жиҳатидан ҳам фильм кино санъатимизда ўз мавкеини топа олди. Лекин сценарий драматургисининг бирор замд қўринган жиҳатлари хакида тўхталиб ўтишига эхтиёж сезилади.

"Оммавий мадданият" авж олган бугунги кун нуткан назариди Бешим полvon ва Тошмурод чавандоз орасидаги адватнинг сабаби жўндек қўринади. Лекин фильм фабуласига синиг кетган умуминсоний фазилатлар ўзбекнинг орияти чавандози, ёрги вағодор аёл, ўғил набира дардидиа куйган бувиси, кувончуғами шерик кўни-кўшислини ва хатто куюнчага досси сингари қархонадор орқали тарарнан этилади. Шунингдек, отта бўлган меҳнинг ифодаси ҳам ўзбекона; Албатта, филидига от образи жаҳон бедий икодидиётида ўзига хос талқин этилган фарқ қиласди. Биргина қирғизнинг Гулсариси, чиркеснинг Коракоз ёки ўзимизнинг "От кишишаган оқшом"даги Тарлон образи юксак бадий маҳорат билан ифодаланганини эсласак, фильмда Тошмурод чавандознинг оти ўз энгисга дардкашлаги, тилсиз вафодорлигини ёритувчи эпизодлар этишмагандек туюлади. Тошмурод — Боир Холмираев оти билан гаплашган,

ЎЗИМИЗНИНГ ЧОПҚИР “ЧАВАНДОЗ”

дардини айтган, индан айрилиб қолганида эса қаттиқ изтироб чеккан лавҳаларда бу жоновор чавандоз учун қандай аҳамиятга эгалигини, кўлпакига ўргатилган от би-

ларини оқ ювоб, оқ тараидиган аёл бешинчи фарзанди ҳам киз туғилгач, эрингиз олдида ўзини ўйнадор. Лекин эр ва хотин орасидаги самимий муҳаббатни "коса тагига нимкоса" тарзида эланлаштиришига уринган фильм ижодкорлари учун сценарийнинг драматургик қурилиши бирор панд бергандек тулоади. Яныни актриса Ю.Хамидова иккисида Тошмуроднинг рафиқаси образи шунчаки эпизодик рол кўрнишида колади. Аслида драманинг сабабиси қачонладир иккиси дустини мухаббатига сазовор бўлган мана шу гўзал қиз эди. Агарда фильмда ёзилади. Бешимага нима учун турмушга чикмаганинг Тошмуродни танлагани, нима учун ўғил фарзанди кўриш имидидан вуз кечмайтган, нега ҳамиши хокисор кўринишда юрниши бир-иқни диаглор мазмунидан ифодаланганини ҳам фильм бундан ифодат ютган бўлади. Бу ерда эса Ю.Хамидова Тошмуродни актёри Б.Холмираев деб билиши ва шу реалик унинг табииятни ижросига тўқсилник киляётганин сизилиб қолган. Демак, сценарий муалифиги муҳитга хос ва мос диаглоглар тизисини яратиши, ёч бўлмаганди келин қайнонаси, фарзандлари билан ўғил ёки ота ҳакидаги айтиши мумкин бўлган фикрлари мосалага оидининг кириши мумкин эди. Биз эса фильм ҳакида айни шу ҳолиша, кадр ортига яширинган тахминлар билан

кечирб юборган Тошмуроднинг холатини кўриб Коракоз исмли от учун синглиси Бозлани ўғирлаб, Печоринга топширган Азamat ва Болага пичок уриб, ўч олган от эгаси Казбич ёдга тушади. Бу ўринда Лермонтов чиркесларнинг характерини қанчалик юксак бадий маҳорат билан ифодалаган бўлса, "Чавандоз"даги миллий хусусиятлар ҳам шунчалик рўйи-рост ўз аксини топган. Хатто ўзбек аёлнинг ўз турмуш ўтрготига булган мубадаббат экранда очиб намойиш этилмайди. Ширин-ширин қизча-

фирк юритишимида тўғри келмоқда. Сценарийнависи F.Шермуҳаммаддининг айтишича, реал воқеаларни асосланган сценарий мавзудат ўз режиссёрини кутишига тўғри келган. Чунки фильм фабуласининг ривожи кўлпаки билан боғлиқ. Беҳисоб чавандозларнинг кўлпакида куч синашини, то тўйлари орасидан улоқни олиб кочиши ва маррага ётиши саҳнанини суратга олиш режиссёрини зимишасига тушади. Режиссёр X.Ҳасанов отлар билан боғлиқ бир неча кинотасмаларни суратга олган мөхир оператор бўлгани учун ҳам бу фимга режиссёрик киди. Натижада режиссёргандаги бадий филмдаги иккиси мустақил иши бўлган ўзбек "Чавандоз" иккиси ишларни ютганни даражада кечиб ютишига тақдирли.

Назаридан, ҳар бир режиссёр янги фильмни суратга олиш жараёнда томошабин билан гойинона субхатлашини лозим. Бундай кўрнишинга драматик ходиса караёнида томошабин талабига мослаши эмас, кинематографик ижод конунгларига кўра ўзининг олий максадини миллионларга этиказиши режиссёрга учун муҳимид. Пировардидиа режиссёри томошабин тушуниши ёки тушиналиги масаласи эса вақта боғлиқ. "Чавандоз" яратилгандан ўзбек шакланиб келган. Агарда фильмда ёзига махсус мимолитада кечиб ютишига тақдирли.

Гўриб ютганни юз ўтишига бориб тақадди. У халқарининг урғодатлари, маросимлари билан боғлиқ холда шакланиб келган. Ўзбек айнанвий театрларда ҳам гримининг аҳамияти катта бўлган. Фикримизни археологик қизилмалар чорғидан ютганни юзни солинмаган имкониятлари кўп эканлигини ҳам айтмасдан бўлмайди. Шунга қараёй, миллий хусусиятларни намоён этишига "Чавандоз" фильмнинг эътироф этилаётганини яратишига ўтишига ўтишига тақдирли.

Шоҳида ЭШОНБОБОЕВА, санъатшунус

БАХОР ВЕРНИСАЖИ

Тошкент Фотосуратлар ўйида Халқаро хотин-қизлар кунинг бағисланган айнанвий "Баҳор вернисажи" кўргазмаси очиди. Унда таникли рассом айланлардан Искра Шин, Людмила Содикова, Татьяна Ли, Гулнора Рахмонова, Дијором Мамедоваларнинг рангтасвирида, Гулзор Султонова, Анастасия Чапленко-Ларини графикада, Марина Бородина, Людмила Несторовичнинг хайкалтарошида яратган саралари намойиш этилмади. Манзара, наутиорт, портрет, абстракт композицияда яратилган асраларда ранглар раксга тушаётгандек тасассур ўтигоди.

Кўргазма доирасида рангтасвири Диана Матвояси ва декоратив пластика устаси Людмила Козловларнинг шахсий кўргазмалари очилиши томошабинлар учун сорға бўлди. Дамир Ҷаҳаев, Владимир Бурмакин ва Жавлон Умарбеков яратган саралари ташвишига ўтишига тақдирли.

Кўргазма ишларни ютганни яратишига тақдирли.

С.КОСИМОВА

Иккиси овиз дил сўзи

"олтин тўй"га ётиб келдилар. Руслан ака аддия соҳасида ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзинади. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шундай деди:

— Йаширининг ҳожати йўй, шўролар даврида санъаткорларнинг хозиргилик муносабат ишласа-да, ҳамиши Олмакон ўзини кўзидиради. Олмакон Хайтовадан "Етолмаган орзуларнинг борми?" деб сўзаганини мимизида, шун

МЎЙКАЛАМИ ТОШНИ ТЕШАР...

лар ва мукофотлар номидан кўзларимиз камашиб кетди: улар орасида АҚШ, Корея, Бразилия, Босния-Герцоговина, Туркия, Болгария, Италия, Испания, Хитой каби давлатларнинг йирик шахарлари ва биринчи, иккичи, учинчи ўрнлар, маҳсус дипломлар... Ха, агар бир йилда шуна бўлса, колганини тасаввур килаверинг! Шунга айтишса керак-да: "Мехнатнинг таги — роҳат" деб. Шоир Абдулхамид Пардаевнинг бағислови рассомнинг ташрифномаси эканига энди ишондик:

**Мўйқалами тошни тешар, синмайди ҳеч,
Дунёй бўйлаб сафар қилас, тинмайди ҳеч.
Дарс беради ҳатто Муло Насридинга,
Афандиғеъ, лекин эшак минмагайди ҳеч.**

Аслида Махмуд Эшонкуловнинг тўрт оёкли жонзотни минмагани ҳам тузук. Акс ҳолда шундай давлати бориб ултуролмасди. Мухими шундаки, рассом мавзуларининг доираси ниҳоятда кенг. Дунёда юз берайтган воқеаларга бефарқ эмас, ҳар бир муаммога оддий фуқаро кўзи билан қарайди. Айниқса, сиёсий ҳарәнлар, табииятни мухофаза килиш, коинот билан боғлик долзарб масалалар мўйқаламнинг ўтири тифида ижодидан машҳур қилинган.

Карикатурачни рассом Махмуд Эшонкуловни батасфил танишишиб ўтишининг ҳожати бўлмаса керак. Чунки ижодкорнинг юртимиз ва хорижда карикатура жанрида ўтгатган кўргазмалардаги мувafferакиятли иштироки уни аллақаён мутахассислар ва мухлислар ўтасида машҳур қилинган.

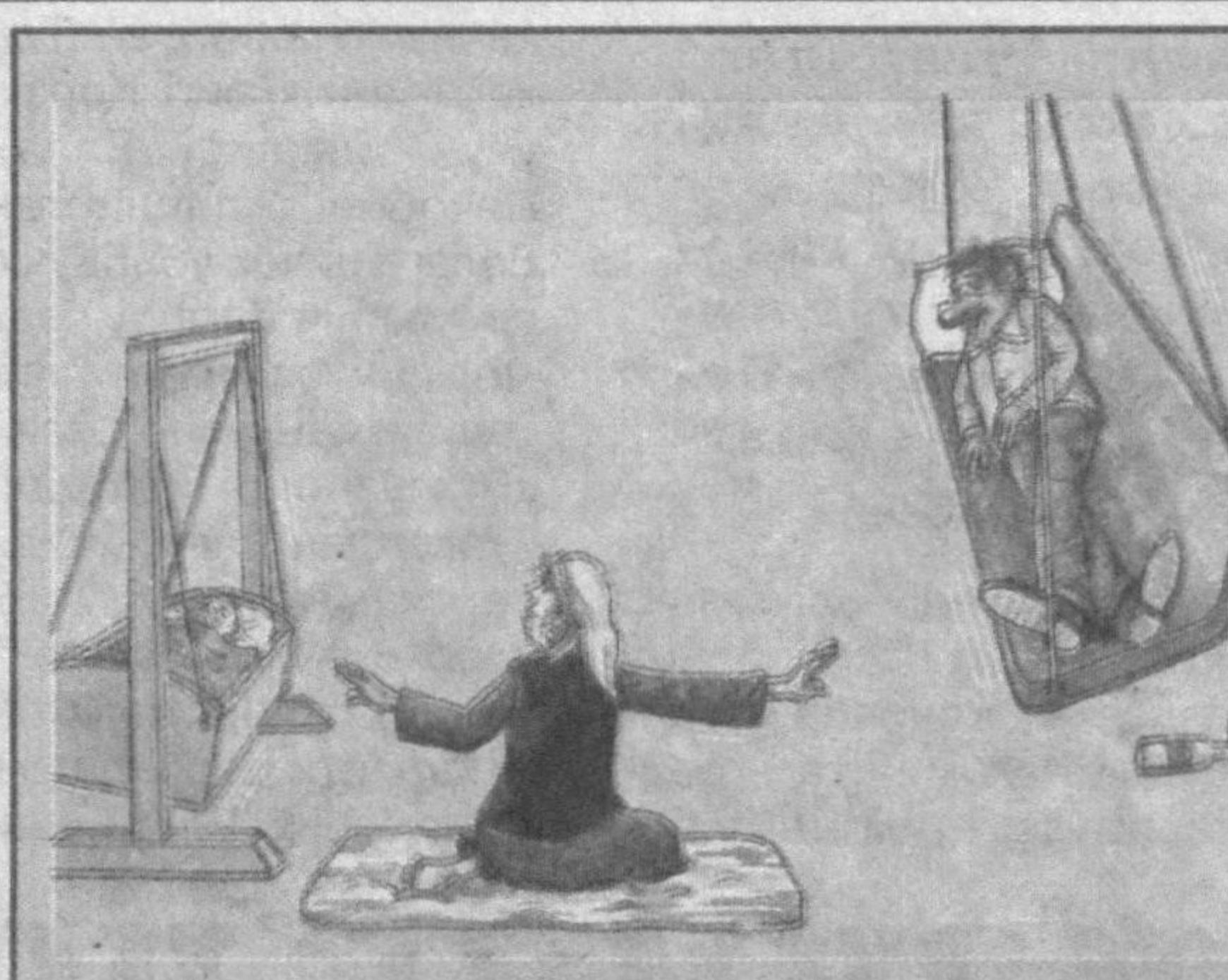
Шундай бўлиши ҳам керак-да. Ўзи бўладими, ахир, 350 дан ортиқ танлови ва кўргазмаларда қатнашиб, улардан тўқсонга яқинидан совриндор бўлишишни ёдик. Бирок бизга ҳамроҳлик килиёттани Рамзон Этамов, кутмалагана, саронинг одам обиги етасм кисмидан жойлашсан ахсонавий Тошпурмонни вилоятада бир неча кишинина билишни шуларадан биро зарафоник кекса геолог Александр Лузановскини ҳаминида кишинина тушенини ўтиб юрди. Агар у кишини экспедицияга кўшил олмаска, барча ҳарқатларимиз бекор кетишими ва чекиса сарҳо баргида Тошпурмонни ҳеч қачон топа олмаслигинни билдири.

Шахарда кирмасдан кеска геологияни топмасдан булаш иложимиз ўйқилини анлагас, бу нарса экспедицияни ҳаммалини вакшини саронади. Ахир, 350 дан ортиқ танлови ва кўргазмаларда қатнашиб, улардан тўқсонга яқинидан совриндор бўлишишни ёдик. Эхтимол, ҳозир сурасан, рассомнинг ўзи ҳам қайси мамлакатдан қандай соврин билан қайтганини дарҳол айтиб беролмас.

Бежиз бундай деганимиз ўйк. Махмуд Эшонкуловнинг ўтган йилги ютукларини бир кўздан кешириб чиқандик, у борган мамлакату шаҳар-

нинг ўзи бир жиддий жараён, — дейди М.Эшонкулов. — Бунда рассомдан, биринчи навбатда, зийраклик, кузатувчалик талаб этилади. Шахсан мен мавзуни дунёда содир бўлаётган воқеа-ходисалардан, бадий адабиётлардан, кўча-кўйда одамларнинг сұхба-тида оламан. Бундан ташари, ка-рикатура журналлари, интернет сайтлари, Херлуф Бидструп, Борис Ефимов, Юрий Кособкин каби таники карикатурачилар ижодидан кузатиб бораман.

Бугун карикатура мутахассислари ва муҳлислари ҳам Махмуд Эшонкулов ижодидан кузатадилар. Буни руминиялик мутахассислар рассомни "дунёни юзга ёнгихи ҳарқатурачилари" рўйхатига киритганлари ҳам тас-диклаб туриби. Шунингдек, ижодкор 2003 йили Хитойда ўтган карикатура танловида

хакамлар ҳайъати аъзоси бўлган. Сербиянинг Крушевици ва Хорватиянинг Осијек шаҳрида шахсий кўргазмалар наомошиб этилди, ишлари кўплаб чет эл давлатларнинг Юмор ва карикатура музейларида сакланади.

Ўтган йилиннинг ёнгиги мукофотларни Бразилиянинг Рио-де-Жанейро (1-урин) ва Сан-Паола (2-урин) шахарларида ўтган танловларда кўлга киритган Махмуд Эшонкулов айни кунларда катта куч-ғайрат билан янги-янги мавзулар тутида изланнипти. Демак, рассомдан ҳам кулидрадиган, ҳам ўйлатадиган асарлар кутилди.

Г.ФАЗИЗЕВА

— Очигини айтсан, карикатурага мавзу топиш-

учун йўлга ишониб юшқоллоқни қўлаётган ҳайдовчини бироз койиб кўйини ва ундан ортда қолмаслик учун машина тезлигини оширишни ҳарқат килимиз. Сарҳо манзараси бир хилдек туяласди, лекин ундан усмилни тури юхиятда кенг. Дунёда юз берайтган воқеаларга бефарқ эмас, ҳар бир муаммога оддий фуқаро кўзи билан қарайди. Айниқса, сиёсий ҳарәнлар, табииятни мухофаза килиш, коинот билан боғлик долзарб масалалар мўйқаламнинг ўтири тифида ижодидан кузатиб бораман.

Бу ишониб юшқоллоқни қўлаётган ҳайдовчини бироз койиб кўйини ва ундан ортда қолмаслик учун машина тезлигини оширишни ҳарқат килимиз. Сарҳо манзараси бир хилдек туяласди, лекин ундан усмилни тури юхиятда кенг. Дунёда юз берайтган воқеаларга бефарқ эмас, ҳар бир муаммога оддий фуқаро кўзи билан қарайди. Айниқса, сиёсий ҳарәнлар, табииятни мухофаза килиш, коинот билан боғлик долзарб масалалар мўйқаламнинг ўтири тифида ижодидан кузатиб бораман.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. Оларни ўтган йилда юзни ўтириб келишди. Агар у юзни ўтириб келишди, тошпурмонни юзни ўтириб келишди.

Карикатурачни ўйлошувчилик қилиёттган Лузановскини ўйнимиздаги "ўлик водий" га етасмасдан бурун олдингандан машинани кувизиб еттишига олинишни ёнди. О